„ЗАСТАВА“ изилази трипут у недељи: **средом, петком и недељом.**

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 12 фор.
на пола године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец дана . . . . . 1 „

за Србију:
(у сребру)
на годину 120 гроша, на пола године 60 гроша,
а на четврт године 30 гроша чар.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по количини врста листа места које заузимају из оваких ситних петит слова, и за сваку врсту плаћа се увек по 6 новчића, а за жиг сваки пут башка по 30 новч.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „Заставе“ у Нови Сад, у кући под бројем 11 и 12 у дунавској улици.

Рукописи не враћају се натраг.

БРОЈ 41. **У НОВОМЕ САДДУ, У СРЕДУ 5. АПРИЛА 1872.** **ГОДИНА VII.**

СРБИ БРАЋО!

Једногласни одзив, што га нађе мисао, да се у В. Бечкереку сазовзове и састане конференција Срба, која би о даљем политичном правцу, ког би се ми у Угарској држати имали, закључке донела, налаже нам пријатну дужност, да први ко корак остварењу те мисли учинимо.

Ми смо у том погледу издали позив од 12. (24.) марта о. г. у ком смо сву браћу Србе из Баната и Бачке позвали на састанак у Бечкереку за 2. (14.) април, у недељу пред Цвети.

Но како нам је из Новог Сада саобштено да је и од стране Ромаомана, и то неколицине њини посланика на уг. сабору жеља изјављена, да у српској конференцији учествовати могу, и како се може и за српске посланике потреба показатати, да до краја сабора, који се 7. (19.) априла свршује, остану на сабору, како ће напоследку и други за велику недељу доспешнији бити, а и са погледом на полепшање путотова, одгађамо састанак у Бечкереку до Цвети, и тако: Позивамо дакле сву браћу Србе из Баната и Бачке, а уједно из бачке и банатске границе, који и ће после размилитарења непосредно у угарском земаљскомсабору заступљени бити; да се 9. (21.) априла о. г. **лицем на Цвети** у 9 сати пре подидне на братски збор и договор у Вел. Бечкереку састану.

Предмети саветовања били би:

1. Дали да Срби у будуће учествују у угарском сабору, и по томоме: да ли да се упусте у изборе посланика.
2. Ако, то какав програм: или досадашњи, или поновљени, да посланицима за основу радње и у опште за основу народне странке служи.
3. Како да се народна странка организује, да произведе изборе сс својих кандидата.

Добро би било, да поједини срезови и пре овог састанка зборове се држе, о правцу и програму српске народне странке се посаветују и предлоге припреме, тако да се на конференцији само о готовим предлозима саветовати може.

Браћо! Времена су озбиљна. Све се око нас налази у неком станању препорођаја и преустројења. Ми видимо друге народе, где у овим околностима теже да што бољи положај заузму и свој опстанак и развитак што већма осигурају. У тој свеопштој тежњи за осигурањем себе самог неможемо ни ми скрштених руку стојати, и до среће и слепог случаја оно очекивати, што само најискренијом слогом и непостојаним трудом постићи можемо. А да нам рад безкористан не буде, међусобно споразумлење и истоветност тежња нам је од крајње потребе.

Браћо! До Вас стоји да многобројном посетом и ревностним суделовањем Вашим при предстојећем братском договору сви скупа покажемо како народима, што нас окружују, тако исто и целом свету, да су српској народној странци средства законита и уставна, а тежње чисте и оправдане и да сви до једног уз њих стојимо са уверењем, да нас незгодне околности у нашем развитку нешто пречити, али никад задржати немогу.

Да би што многобројнију посету конференције могућом учинили, побринућемо се за бесплатне станове по приватни домови. Ко се за стан у напред побринути жели, нека се писмом на потписане обрати. Сви пак при доласку свом нека се и изволе у српској читаоници код велике цркве пријавити, одакле ће у станове смештени бити.

Из седнице одбора српске народне странке у торонталској жупанији држане у В. Бечкереку 12. (24.) марта 1872. године.

Мита Савић с. р., председник. **Др. ђорђе Пејић, Александар Стојић,** перовође.

У ОЧИ РАЗЛАЗА УГАРСКОГ САБОРА.

II.

Показали смо, да од овог сабора угарског као народ нисмо добили ништа. Ни један наш праведан захтев као народа, који се на основи својих права мора сматрати као самосталан интегрујући, сеставни део ове државе, није код овог сабора нашао одзива. Како стојимо с њиме у главним питањима наших захтева, видили смо.

Сад ћемо прећи на партикуларне и локалне ствари које су српска значаја имале, и ради којих смо долазили у дотицај са сабором, те да и ту видимо, шта смо од овога сабора добили, или како смо једно према другом стојали. Овде не треба мислити, да ми пишемо критику саборске радње, те да смо покупили сва дата до последњег, да потпуно осветлимо рад саборски. То ми не мислимо, а није ни потребе, јер смо сви преживили и сведоци били сваког акта саборског, и по томе је доста у овој прилици само неке да наговестимо, јер је у своје време о сваком потанко писано. С тога у прошлом чланку нисмо ни рећали специјално све повреде наших права и нападаје на нас, као што не споменусмо ни онај случај, кад наш сабор у Карловци прошле године хтеде бирати митрополита, којом приликом влада мађарска толико забразди, да је и круну навела да се — ако и приватно, — умеша у делокруг наше автономије, која је својина само нашег народа и ничија више.

Поред свега тога, што је држава дужна у једнакој мери потпомагати просветно напредовање свију народа из којих је састављена, дајући од општег добра сразмерну потпору просветним заводима, ипак смо ми дочекали, да овај сабор о потпори српском народном позоришту, неће ништа ни да чује. Влада шта више, нехтеде ни место за зидање нашег народног позоришта, које новосадска варош истоме поклони, одобрити. А у државну благајну из које се мађарско народно позориште, конзерваторија, потпоре другим, чак и путујућим позориштама мађарским дају, као оно прошле године ономе у Бечкереку — приноси и наш народ исто тако терете као и мађарски. Истина за мађарско позориште, није сабор одредио нарочити буџет, чим је ишао на то да пронађе само згодну форму којом ће нас и Романе да одбије, али то не чини ништа. Мађарско позориште у Пешти ипак ужива потпору државну од неки скоро сто хиљада фор., као и споменути остали што уживају из разни државни фондова.

Са потпором државном осталим просветним заводима нашим стојимо исто тако. Српској гимназији у Новоме Саду одузе овај сабор и ону потпору, коју је до сад имала. Ток саборског рада у овој ствари зацело је још сваком у памети, те није потребно опетовати, шта се наводило од стране сабора за узрок, да се државна поотпора гимназији нашој одузме. Ми смо то све потанко навели, кад је питање потпоре нашој гимназији било на дневном реду саборски расправа. Разлози против тога, да се и даље даје потпора, и то већа него дотле што беше, беху правно посве неоснновани, политично пак само са гледишта данашње политике помађаривања, коју владда у земљи тера. У питању дакле потпоре просветни завода наши добили смо од овога сабора само уверење, да је он непријатељску политику владину према нама, не само одобравао, него и непосредно потпомагао, одузимајући с једне стране државну потпору нашим заводима, с друге закључив, да се поред наше гимназије, којој саамо нешто потпоре треба, па да увек будде у првим редовима слични завода земаљски, — дигне о државном трошку, државна гимназија у Новоме Саду. Ово је била мисао министарског предлога, и сабор је с само у толико изменуо, што је закључио, о, услед захтева бечкеречке и сомборске вароши, да се министру остави, да дигне гимназију државну у једном од доњи местата Угарске, где то према потреби буде згоднније. Дакле још ипак може министарство пототсести нашу гимназију у Новоме Саду са својом државном, што нама неће ништа наудидити моћи — као што смо тада доказали — но ово споменусмо мимогред ради боље илустрације расположаја овог сабора према нашем народу, и у партикуларним стварима наши захтева и потреба.

Међу осталим преким потребамама оних крајева где наш народ у компактној маси или већином живи, једна је од најпречи: поротни суд, за нашу штампу. Ова аномалилија да наша штампа потпада под пештански поротни суд, уникум је заокружења поротнини дистрикта у целом свету, гдегод ове установеве има, а најеклатантнији доказ правца и смерера владине политике према нашем народу. Где нема апсолутне слободе штампе, као штото је у Угарској нема него је ова као што се вели, законом „регулисана,“ ту је установа а пороте подигнута као јамство оне слободе штампине, коју јој границе закона дају с једедне стране, с друге као контрола оним органима који те законске регуле чувају од повреде штампе. Ово су од прилике услови да се и у Угарској штампа може у неколиким границама „слободе,“ слободно развијатити.

Али први услови ти „гаранинција“ одређеној слободи штампе, састоје се се у томе, да исте буду потпуно познате са с свима околностима њеним, да разуму свавагдањи дух, правац, језик којим се иста слслужи, а то може бити само тако, ако су тете гаранције слободне штампе смештене у средину онога народа, чију штампу гарантују и контролишу. У противном случају, свеве те гаранције постају илузорне, ништаве. Ф. Према српској штампи баш стоји тај „прототиван“ случај. Нашој штампи суди пештанска порота, која нити познаје људе, ни околности ни језика нашег, нема дакле ни једнога атрибута, који чине пороту онаком институцијом, каква јој је намењена државном науком. Уз то је још и географ. неоправдан толики простор дистр. пештанске пороте, и нашу журналистику ради даљине особито западају грдни и материални удари, а сврх свега је Пешта зајажена мржњом према српској штампи, па и по томе уз све остало не би нам она могла бити судијом у преким стварма, јер суд мора бити вазда безпристастан.

Наш је народ у том погледу чинио кораке и код владе и код сабора. Из народни скупова у Новм Саду, Бечкереку, Сомбору, Вршцу, Сентомашу (мислимо) и Панчеву, из новосадског варошког представништва уз припомоћ други ербски политични општина и на друге начине, тражили смо, да нам се за нашу штампу даде порота у Новом Саду, или ком другом већем месту, где наш народ живи, или бар где се нужни атрибути праве пороте могу наћи, и нешто ближе месту делокруга наше штампе. Искало се и искало, и тај праведан и правичан захтев наш остаде и на даље само — захтев! И влада и сабор не обрнуше на то ни главе, као да Срба нема у овој држави, или као да је тај народ робље, на које се „господар“ није дужан обзирати. Ако се не варамо, и сам наш просветно-народни сабор у Карловци пре две године чинио је канда у том погледу неке кораке, ал наравно, они који не респектују саме законе које су сами донели, неће се много обзирати ни на преставништво једног народа, кад му о глави раде. Све пак као што знамо остаде без успеха.

Да пређемо на мање важне ствари, не по себи толико, колико релативно према споменутима. Колико ли је само Нови Сад претрпио неправде од владе ове и од самог сабора, а само за то, што је средиште и огњиште нашег народног живота, што је увек на мегдану за права нашег народа и за законитост у земљи. Пашовање Астово за пуни десет месеци познато је довољно. Сабор је то гледао и трпио, и Нови Сад није добио никакве сатисфакције за неправде које му се учинише тада. Светињу заступничког имунитета, неповредљивости посланичке, није презао повредити овој сабор, кад се с тим могао гоњењу изложити Србин; а шкандали за време доласка Милетићева из Ваца, који се под руковођењем Мате Ленарда по Новом Саду чинише, свршише се пре неколико недеља у сабору — видили смо како.

Као што у толико пута рекосмо, где год је српског значаја било у ма каквој појави, која је спадала или дошла пред овај угарски сабор, ми смо увек зло прошли. И при самим наименовањима државни органа, гледало се, ма и с повредом или обилажењем закона, да нам се уштрб нанесе, и сабор је или на тужбе и жалбе наше ћутао а владу пустио да нас таре, или је и сам стао против нас. И на више места политичне администрације, које влада попуњава, а у судове које она поставља, или се није довољан обзир на наш народ узимао с погледом на саразмеран број дотичних, или је и оно, што је по невољи учињено, већим делом тако да би боље било да и то није. Одлични правници наши, људи безпрекорни и по знању и поштењу и по вредноћи и савестности, који су се тражили приликом постављања судова, били су често запостављани осведоченим незналицама и креатурама, и онда није чудо, што се догађа, да таки судови донесу монструм од пресуде у где којим стварима, да правнику човеку мора стати памет. Влада неби смела таке изборе чинити у тим стварма, да није за то имала ослона у сабору.

Да не рећамо даље, доста је да кажемо: да ни једног акта није учинила ова влада, који неби био, као срачуњен, уперен против нашег народа, што год се изближе нас тицао. А сабор јој је у томе давао ослона као што смо видили, и са задовољством „примао на знање“ све одговоре министарске, кад се коме прохтело да на коју од силни интерпелација наши заступника, тих вечити обележја мађарског насиља и неправда нама учињених, ма што одговори. Кад год се пак прилика показала да сам сабор у сличним стварима шта рекне, то смо видили, како је говорио.

Ми као народ, као Срби од овог сабора нисмо никаква добра осетили. Ни саме лепе речи, изузимајући неких чланова крајње левице, које већ споменусмо, ал од сабора, као таког што нас од времена на време задеси, беху само стреле наперене и пуштене у срце народног живота нашег. Разлаз његов, на нас не чини никаква утицаја. Ако што ипак учини, то ће бити, да ћемо оданути, што нам се свалио теретни камен, који је као плоча на тридневном гробу Христовом, лежао три године над овом државом, коју су они према нама удешавали за костурницу политичног народносног живота нашег. Оданућемо иза разлаза овога сабора у нади, да ћемо при идућим изборима сложно радећи са правим родољубима мађарским, извојевати други бољи сабор, који ће бити мати целе земље и свију синова подједнако, а не мати аристократије мађарске а мађија свима народима подједнако, а српском још по највише, као што је био овај сабор. За то се ваља за изборе спремати свом снагом, већ сад, кад с надом на повољне изборе а с погледом на разлаз овога сабора велимо: као народ радосно смо дочекали завршетак и разлаз овога сабора.

Шта нам је овај сабор у опште донео као држављанима Угарске, као грађанима, разгледаћемо идући пут.

МАЂАРСКА ВЛАДА, ПРЕД УСТАВНИМ „ВИЛАГОШЕМ“ У ТРОЈЕДНИЦИ.

У целом српско-хрватском народу, тешко да би било данас могућно наћи и једног човека који о политичном стању троједне краљевине иоле бриге води, а који не би знао, о чему се управо за сво ово време, од разласка рауховог справишта па до данас, дакле за пуни *петнајест* месеци радило и сада ради.

Ми претпостависмо горњу сумњу за то што у времену од ових петнајест месеци, а и пре тога с дана у дан непрестајаше борба између народне странке с једне и мађарона у троједници с друге стране. Та борба у своме току и облику до сада изнела је јасно на видело не само шта се хоће с једне и с друге стране, него је показала и *ко* стоји у једној а ко ли у другој бојној линији.

Кад је преваром, обманом и насиљем опкорачила Раухова владавина троједну краљевину, те је потерала суноврат у провалију пропасти, устадоше пријатељи народни, те се ставише на супрот тим намерама, услед чега се отпоче ова борба. Пријатељи народа имадоше уза се народ, који их потпомагаше у тој борби, јер се борише за интересе народа. Противници имадоше силу једну у рукама, владу у земљи и све изборе која ова даје, а другу ван земље, на коју се наслањаху. Ова друга беше мађарска влада. Народ у троједној краљевини дакле беше се ухватио у коштац са две владе, да од њих одбрани права и интересе своје земље.

Како је та борба текла, није потребно и сад овде разлагати, кад је сваки моменат њен познат, од протеривања патријота из званија и са учитељства у школама и узапћавања листова опозиционарни у земљи, па редом до распуста сабора загребачког пре него што је исти и приступио делу. Све је то познато.

Ми ћемо овде само на једну околност да укажемо.

У почетку те борбе, рекли смо ми, да је *лаж*, да у троједници, у *народу* српско-хрватском има осим народне странке, још која друга странка. Ми смо још тада доказали да тако звана унионистичка странка, као таква само у фикцији, у уображењу постоји; у ствари пак, да оно неколико одпадника, који се за ту странку сматрају нису ништа друго до неколико гладни стрвина, који се ради бела „леба“ дадоше употребити за црне лутке, којима мађарска влада управља на позорници хрватске политике. Онда смо још рекли, да је мађарска влада управо та друга странка, а не оно неколико мађарона у троједној краљевини.

Али органи мађарске владе нарочито одбијаху ту тврдњу. Они се упињаше из петни жила да нас увере да заиста има у народу српско-хрватском те унионистичке странке, и кад ни познатом скупштином унионистичком, коју у сцену стави Аурел Кушевић, немогоше доказати опстанак исте, а ни другим каквим актом, они ипак осташе при томе, да је има, и говорише, да они ту странку морају потпомагати, јер је она управо израз „већине народа“!

На овај безобразлук, одговорио је народ српско-хрватски у троједници последњим изборима својим за сабор загребачки. Али безобразлуку тих органа као и њихови господара није ни то помогло заната спречити. Они осташе на своме месту пљујући истини у очи, као Јуде Христа. Интриге се узеше у помоћ, те се сабор распусти као што је познато, а пештански владини органи још већма трубише у рог на све четир стране света, како је унијонистичка странка јака непрестано, шта више како има изгледа да ће у идућим изборима зацело, и то еклетантно победити, само је треба мало потпомоћи, а то ће влада мађарска и учинити.

Органи мађарске владе, као и влада сама знали су да то све није истина; они су знали да унионистичке *странке* нема, а знали су да се неколико презрени креатура из троједне краљевине, немогу именом странке крстити — али они су остали при томе. Можда ће ко запитати: за што? —

Ево за што.

Мађарска влада ударила је у сва звона весеља, кад јој помоћу Рауха и униониста тадањи, а нешто с неата народне странке у то време пође за руком да троједну краљевину привеже као чамац за државни брод Угарске. Наравно, користи које се отуда на штету троједнице по Угарску добише, беху заиста таке, да се Мађари могоше радовати таком „треферу,“ а влада је отуда специјалне користи вукла пред својим народом, као из своје заслуге. Да би се боље утврдила у свом народу мађарском, влада је преко својих органа у најлепшим бојама бојадисала успех изравнања са троједном краљевином, или што ми кажемо: нагодбе, и да би се у вечитост тога успеха веровало, она је престављала „нагодбу од год. 1868.“ као дело основано на слободној вољи и по жељи народа у троједници. Она се дакле и према своме народу, према онима којима је у мниму корист радила, послужила са лажима, које ће се на њој а пре а после морати и осветити.

Наравно да кад је народ у троједници *осетио* благодети „нагодбе“ те, и устао да је се отресе, да је онда влада мађарска по своме положају била приморана, да са народом тим дође у сукоб. На то је примораваху: њен интерес личан, који је ишао за тим да се она одржи на своме месту и мнимим интереси мађарског народа за ког је мислила да ради, што све тим обртом ствари, дође у опаснот. Влада је дакле хтела по што по то имати у троједници унионистичну странку, јер као што видимо, то је за њу животно питање. У томе ваља тражити кључ толиком тврдоглавству владе у питању троједнице, и безобразлуку у органима њеним, који неће да виде истину. Они не могу, а да не жртвују себе, признати пред својим народом да те странке нема, јер би тиме признали да „нагодба од год. 1868.“ није дело *народа* српско-хрватског, дакле да није *правоваљана*, и — дакле да су лагали пред мађарским народом, да су Угарској „привредили“ таке и таке интересе. Народ мађарски ако неби хтео над собом изрећи моралну смртну пресуду, неби смео трпити тај одношај троједне краљевине према Угарској који је постао услед те „нагодбе,“ кад види да није основан на слободној вољи и другог контрахента, народа српско-хрватског у троједници. А ово рекосмо да несмеде допустити мађарска влада, и показасмо зашто.

Међутим, како унионистичне странке од времена „нагодбе“ није ни било — у народу *никад* таке какву мађарска влада и „мађарони“ у троједници замишљају — то је мудрост практичног грофа Лоњаја хтела да је створи. У тој цељи стављен је у сцену цео познати маневар његов, ком је и сабор загребачки жртвом пао, у ком је и зивкање на преговоре час народне странке, час оно неколико мађаронски пропалица, те су углављиване и неке „нагодбе“ у начелу — у ком је и Бедековић за награду своји „арапски“ услуга отпуштањем награђен. Лоњаји је човек шпекулант; код њега је време новац, па као год што му треба што дуже време да се одржи на власти, да би се што више новаца нагумао, тако му исто треба и том маневру млого времена, јер се и у том времену да стећи — унионистична странка у троједници. А опет је и то новац из благајна хрватски у угарске; са свим шпекулантски рачун! Он је бар на то ишао и на томе радио и ради, као што се види и из најновији промена у хрватској влади, из отписа и окружница бановог „слободњака“ Вакановића и остали мера које су предузете или за које се већ зна да ће се предузети ради избора, не били се ту створила како год та клета унионистична странка.

Али бадава. Док Лоњаји све силе напреже да таку странку створи, дотле га већ и сами најглавнији мађарони напуштати почеше, и од оно мало „верних“ што беше, осташе уз њега саме трице; друго све одпаде. Мишеви су осетили да се брод дави па зато га остављају.

Међу тим је и том маневру морао доћи крај. Од сабора хрватског не дели нас више ни месец дана, а избори су на прагу. Народ ће показати том приликом и по други пут да у њему нема корена никаква друга странка осим народне. Ал ми већ пре избора имамо сатисфакцију, јер смо дочекали, да органи владини признају да *унионистичне странке нема* у троједници, и да је мађарска влада *она* странка, која сад с народом српско-хрватским у изборима за загребачки сабор, уставан мегдан дели. Нама је мило што ће опет *народ* том приликом добити сатисфакцију за све невоље, које је поднео досад, кад победи ту владу. —

Сад нам више није потреба доказивати да је влада мађарска та странка, која се с народом у троједници бори, а „мађарони“ тамошњи да су само лутке и слуге. Орган којим влада „немачким“ језиком говори „П. Лојд.“ био је тако добар, те је сам то исповедио у уводном чланку свога 84. броја. Ту се јасно може читати, како су се „унионисте у оба правца схваћања, државницима угарским прикључили“ — што значи да би та господа радила онако, као што ти угарски државници „схваћају“ да треба. На другом месту вели: „Ова странка (унионисте vulgo *мађарони)* која најпосле мора (?) цео народ обухватити ако Хрватска не мисли постати разбојиште политичне борбе, већ је земљи својој „нагодбом“ привукла млого благо уставне сигурности. Тој странци *хтели смо ми дати у руке и изведење предстојећи измена;* онда се неби бојати имали, да ће се исто у једностраном правцу злоупотребити.“

То је држимо довољно, кад „П. Л,“ каже. Што на свршетку чланка вели: да „угарска влада са особитим интересом прати догађаје на Драви и Сави, али да се у унутарње ствари братинског народа неће мешати и не треба да се меша“ — то свако опет зна шта значи. А што најзад пујка мађароне да при изборима агитују велећи: *„Не треба да они* (мађорони) *не престано* (е да, зар не престано?) *очекују од владе помоћи; треба сами да се потрудимо, па да јавно мнење обавесте, руководе, скупе; они морају агитовати* (зар већ могу већма?!) *за опстанак* (чујте!) *Хрватске против они, који јој прете опасношћу са својим тенденцијама....* — то опет зна сваки шта значи. Ал ће сад с нама такође свако видти, да то значи уједно и то: да мађарсла влада са тешким срцем увиђа да је дошла до уставног Вилагоша, и да мора — положити оружје!

То је истина за једну тако снажну владу жалосно, ал — наше сузе не помогоше! Положите оружје, можда ће те боље проћи. — —н.

ПРВА ЕПАРХИЈСКА СКУПШТИНА У ТЕМИШВАРУ,

ДРЖАНА 28. И 29. МАРТА 1872. ГОД.

И једва и ми дођосмо до епархијске скупштине! Позвани за 28. март скупштинари већ се у понедељак 27. марта у лепом броју искупише, и с тога беше још истога дана конференција заказана, која је близу 3 сата трајала, и којој имамо да захвалимо да је рад скупштине тако сложно и брзо текао. У уторак на дан отварања прве епархијске скупштине после призивања св. духа искупише се скоро сви посланици (међ присутним невидисмо Видића и све посланике кикиндске вароши) око $^1/_2$ 10 сахата у редутској дворани, нетдашњој дворани српског магистрата и сабора год. 1870. На предлог ђоке Димитријевића изаслана је пре свега депутација, која ће да позове председника г. архимандрита Цветића у скупштину. Председник допраћен од депутације улази поздрављен и праћен са бурним живио! у дворану и заузев председничку столицу отвори скупштину следећом са честим знацима одобрања прекинутом беседом:

Славна епархијска скупштино!

„Мени је та редка почаст у део пала, да Вас велеуважена господо и браћо, заступници свете наше православне цркве, школе, свештенства и представници милог нам православног народа српског, богохраниме епархије темишварске, високим именом Његове преузвишености епископа будимског и администратора патријаршије српске Арсенија Стојковића, (бурно дуготрајно живио!) најсрдачније поздравим и на богоугодан, цркви, школи, свештенству и народу нашем користан рад позовем.

Ваш је, велеуважена господо и браћо свети задатак, што и сами појмите, да се овако искупљени, отворено, слободно и искрено о црквено-школским и црквено-општинским делима посаветујете и постарате, како да црквено-народну нашу просвету унапредите; јер порећи се неможе, да на том пољу доста занемареног, доста недостатака има, што развитку и напретку нашем смета. Између осталога слободан сам велеуважена господо и браћо навести, да неуређене црквене општине, раздори и парничење, неслога и омраза у појединим општинама, прече нас у тежњи к поспешној мети.

Недостатци пак ти брзо и лако ће се одклонити, ако сад велеуважена господо и браћо, кад сте се у име божије, као епархијска скупштина, — што је заиста благодетна установа црквено-народног сабора нашег састали, понајпре у братском мудром и тихом договору, такове органе за духовни одсек за административни и школски одбор изберете, који ће дужности своје као људи, као Срби и синови православне цркве наше, свестно, поштено, верно и уредно вршити, и умети и хтети и у седнице долазити.

Славна скупштино!

Међу нама, као и међу другим народима, могу неке сталежне и друге из друштвеног живота долазеће разлике бити, па и постојати, али на просветном пољу народа нашег, ваља да је свака такова разлика искључена; почем на том пољу раде синови једне исте цркве, раде браћа по осећању и крви, раде српски преставници и заступници српске ове епархије. (Живио!)

Крећите се велеуважена господо и браћо на том истом пољу, у том духу, без сваке и најмање сенке пристрасности, па ћете и избор органа епархијских и све друге прешније послове ваљано обавити, једном речју решићете сретно задаћу вашу.

Препоручујући и опет братску слогу, отварам са високим благословом Његове преузвишености г. администратора патријаршије српске Арсенија (живио) прву ову епархијску скупштину и желим вам велеуважена господо и браћо из свег срца сретан рад и успех.“ (Дуготрајно живио!)

Кад се гласови живио! стишаше, председник позва скупштину да изабере привреме перовође и акламацијом буду изабрани Паја Димић и Мита Долга.

Затим се на предлог дра Бранка Стефановића усвоји једногласно саборски пословник и по прочитању пословника пређе се на бирање верификационог одбора.

Мита Марковић предлаже за чланове верификационог одбора следећу седморицу: проту Николића, Варађанина, Милутиновића, ђоку Димитријевића, Бранка Стојића, Пају Јанковића и др. Бранка Стевановића. Прима се.

На позив председника предаду сви заступници своје веровнице. Председник уручи веровнице члановима, који су изабрани за оверовљење заступника и одгоди седницу док изаслати одбор свој посао не сврши, а међутим држана је конференција.

У 12 сахата продужи се опет седница.

Председник оверовног одбора јавља да је овај свој рад свршио; извештач Бранко Стојић чита извештај по коме су сви избори уредно текли, и протести пријављени против избора: пар. Рајковића, Стеве Неранџића, пароха Антоновића и пар. Јанковића, те по том ове за спорне проглашује. Даље јавља извештач да су арх. Т. Живковић, Ђ. Димитријевић и М. Бранковић, који су у два изборна среза изабрани положили по један мандат,

ПОДЛИСТАК.

ПИСМА ИЗ ДАЉИНЕ.

III.

Госпођице!

За познавање зрелости једнога народа, служи међу осталим знацима и ступањ, до ког му је развијена политична свест његова и појам о сопственој вредности његовој. Ступањ развитка политичне свести може служити за мерило ступњу опште образованости у народу, и за доказ, колико је народ у општој образованости напредовао, и кад се један тренут из живота народног сравни са другим, извесним периодом времена растављеним, онда у томе лежи и доказ; и дал је у опште напредовао или не. Барометар пак политичне свести у народу једном, то је његов политичан рад, а спољна обележја која ступањ показују, то су органи његови, политична гласила. Новинарство, то је жива у барометеру таком, која скалу под утицајем политичне температуре пролази и ову обележава, а интелигенција у народу, то је политична температура, која живу покреће.

Не треба да вас зачуди ова лекција, ма да није ни јасна ни — по вашем мнењу — потребна. Немојте мислити да женскиње не треба да зна о политици ништа, ни да о томе бригу води. Тај назор не ваља. Ја тражим од вас, да се ви баците на поље политике државне; и ову друштвену, што је по природи имате, да могу искорено би. Не тражим да као нека велика госпођа српска у друштву људи, који се с политиком баве, водите што но веле „велику реч,“ ни да трпате у говор цитате из латински класика што нисте никад ни учили, ни да трпате стране техничке изразе у ваш разговор, које ни сами не знате. Али тражим толико да водите бригу о политици, колико је потребно да и с те стране познате стање свога народа, јер ће те некад бити позвани да одгајате подмладак своме народу, а како ће те га спремати да постане карактер, кад не познајете ватру у којој се крешу и челиче карактери. Ма и мање од Пољкиња, тек Српкиње треба да се баве у неколико и политиком.

Видите госпођице! само је Хина обграђена кинеским зидом, и ни једна земља више. Још једна земља хтела се оградити на исти начин, али од народа; у њој није могла влада, поред све муке истесати праве Хинезе, и тај се план покварио. Али и Хини непомажу њени зидови: није се могла тако заклонити, да и остали свет не дође с Хинезима у саобраћај, — што је мимогред речено врло велика благодат, јер иначе неби могли преко зиме пити тако добра „хинезка теја“ као што га има у шпецерајским трговинама српским у Новом Саду!

Ми дакче по невољи живимо у саобраћају у дотицају с Мађарима, и како је увек добро кад човек зна стање свога суседа, то ћу вам и ја овде обратити пажњу на неке знаке по којима ће те моћи судити праву вредност њихову.

То вам је нужно да знате и због тога, што се може десити прилика да се ко стане пред вама разметати, како су Мађари *образован* народ, како су напреднији у свему од својих суседа и по томе да су позвани међу овима ширити „просвету“, што им да богме даје лаку и надмоћност над истима.

Ја ћу вам овде указати на неке чланке из којих ће те моћи судити о ступњу развитка политичне свести у Мађара, и из тога изведите ви сами онда закључак на ступањ њиховог образовања, и њихове апсолутне вредности.

Ево, погледајте им сабор у Пешти, средиште њиховог политичног рада и погледајте им новинарство то обележје њихове политичне свести, пак ће вам бити доста. Ја вам кажем, да сам се згадио гледајући и једно и друго. Ваљда у целом сабору угарском нећете наћи ни десет људи, који у себи имају врлине које доликују правим, образованим људма. Оно друго ђутуре не заслужује ни да нарани један картач из шестофунтовог топа.

Ви ће те можда овакој пресуди мојој потражити узрока у каквом нерасположају моме, те нећете веровати. Али ево уверите се само. О десници саборској нећу ни да говорим; ал' погледајте левицу једну“ и другу; све једна другу престиже у изјављивању лојалности, — и кад их нико не пита. „Републиканци“ чисти, који хоће „право општег гласања“, усиљавају се, ко ће кога надвикати у изјавама, да је највећи монархиста! Има ли ту мрве свести. Па она луда у њиховој средини, који предлаже, да влада укине српски сабор (то предлаже, а седи у сабору!!) или кад то неможе (што није знао док му други не казаше) оно да сабор даде *двеста хиљада* форината на шпијуне, који да онколе тај сабор српски кад се састао буде, те да на њега пазе! . . . . .

Је сте ли чули госпођице! *две стотине хиљада* форината на — *„шпијоне“* против Србаља! . . . А овамо потопила вода и Банат и Бачку, сиротиња скапава од глади и невоље; најплодовитије покрајине опустеле, а у сабору „слепци“ предлажу двеста хиљада на шпијоне, и остали ћуте! Је су ли то људи? Каква је ту „свест“ о слободи?

Па погледајте им новинарство. Већ неколико дана не можемо ништа читати у њему, него то: како је срећа задесила царску породицу, јер се краљева кћи испросила за једног баварског мајора! Сабор шаље депутацију која ће честитати краљевској породици на такој срећи и . . . . Али опростите госпођице, што прекидам. Ви сте девојка, пак се може десити да нећете умети чувати тајну, те може дознати какав . . . ђакон, или његов пријан, што се луња по вашој варопи, те ће у овом писму намирисати „повреду религије“ злочин „нападаја на вероисповест“ или „јавну саблазан“, пак може бити покора. Ви можете допасти тавнице, а ваши „правници“ у Новом Саду, већ ће по својој теорији извести таки кримен. Колико сам се могао довити основи њихове правне теорије, они би овако деривирали тај злочин из ови мојих редака: проситба то је позитивна основа удатби. Удатба инволвира у себи венчање, што је церемонијалан религиозан акат, који се обавља

и то први у арадском а друга двојица у темишварском протопресвитерату. — Одбор дакле предлаже да се сви против којих протеста нема оверове, и да се скупштина конституише, а расправа о спорним изборима тек после конституисања предузме; онима који мандате положише, да се заменици позову.

Скупштина усвојив предлоге одборске прогласи преко свога председника све заступнике осим горње четворице за оверовљене и приступи бирању частника.

На предлог Влајка Мајинског по конференцијалном договору буду једногласно изабрани: за подпредседника Шандор Николић из Рудне, а за перовође Мита Долга и Паја Димић.

Председник изјављује да је скупштина конституисана.

Влајко Мајински предлаже да се један кадидациони одбор од 11 лица изабере, коме ће у дужности спадати да чланове за оне одборе кандидује, које скупштина по епархијалној уредби бирати има; уједно предлаже, почем заступници у личностима до споразумлења доћи не могоше, да сваки члан после подне донесе готов гласачки лист с именима оних једанајест заступника, које за чланове кандидационог одбора жели, да би се одмах тајно гласање предузеои могло. Предлог се једногласно усвоји.

Председник затим закључи седницу у ½1 сат и закаже идућу у 3 сата после подне.

(Наставиће се.)

ДОПИСИ.

Ми—н. У Вуковару на благовести. Код нас се у велико чине спреме за предстојеће изборе на хрватски сабор. Противници сва могућа средства употребљују, да одрже победу; но у наточ свом њиховом напрезању, наговарању, подплаћивању и најпосле претњама, неће им бити посао успехом крунисан.

Ти наши изроди своју личну корист предностављају народној части, пак и самом народном животу. Они нам прост пук обмањују, обећавајући им: ако њихова — мађаронска странка при овим изборима реузира, да ће онда мање пореза плаћати и да неће војнике давати. Ови злотвори нашег народа српског опадају с којекаквим „бљувотним речма“ наше кандидате, а хвале њихове, који би нас на још већу милост и немилост Мађарима предали, кад би заиста за заступнике продрли, па тим начином просте људе уверавају, да њи једино Мађари усрећити могу. —

Колико је међутим мизерно стање наши Мађарона, види се још јасније из тога, што немају за своје кортешовање људе од уважења, него неког зачастног пристава, и који је сада „оберкортеш“, па имаде под собом једног кортеша декорована с крстићем „попа“, а уз тог још неколико заблуђених синова, који раде за њиховог кандидата познатог немеша овдашњег судца!

Опомињемо наше злогласне „Мађароне“, да ради свог угодног живота, ради своје личне користи незаваркивају с којекаквим обећањма наш вредни прости народ, да га непаводе на грех, да своме народном животу „смртну пресуду“ сам изриче и тиме себе пред просвећеним народима осрамоти.

Нашем простом народу велим искрено: нек се неповеде речима ових горњих лажа, који желу свог кандидата протурити, јер царска је воља, да он бира паметне и поштене људе, паметне, који знају, поштене, који ће радити онако како буде по народ и по отачбину најкористније. Наш народ нек баци поглед на прошлост њиховог мађаронског кандидата, пак нек се запита, јели се до сада за њега бринуо, јели за обште добро свој глас подизао? Ако није, нек му неверује, јер се жели његовим гласом своје властите користи доченати, жели се на његовим раменима до висине попети. —

На свршетку овог мог дописа мобем ж жарку жељу народу нашем на срце, да послуша гд глас такови мужева, о којима зацело зна, да га љуфубе. Уважавајмо сасвим њихове савјете. Зато дајмо мо сви наше гласове оним истим, које нам је „народнадна странка“ у свом лањском прогласу препоручила ла, јер они знају наше тешкоће, невоље, па су н: нам ради и помоћи, они су прави родољуби, јер волюлију напредак, корист и славу премиле нам домомовине, него исти свој живот, па су и делом посведедочили, да им је добро, напредак и поштење наророда у срце прирастло; бирајмо велим, те исте љуљуде, јер су чврста и безприкорна карактера, непреревртљиве и постојане воље, неодвисни, јер су научилили без туђе милости својим трудом себе и своју порородицу издржавати, који нелижу руке велике госгосподе, који неприповједају, како су сретни били, и, кад им је гроф или други какав великаш и „немемеш“ руку стискао. — Ако напротив сваки упорно со остане при своме мњењу, себи неће ништа помоћи, ни, а пастиће на њега кривица, што се гласови распададају, а наши кандидати непродиру. —

Ако уважите искрене речи ове, то ћетете изабрати за заступнике људе, који ће поштено ю и свјестно радити о добру целе отачбине; они ће ће подупирати добре намере високе владе, али ће ie и неустрашиво очитовати високој влади истину прпроти свему, што неби било према користи наше милеиле отачбине.

Сви ми, који смо нашем народу вернини, који срца за његову част и благостање имамо, р, радимо заједно и предострожно до последњег часааса пред изборима, на срећном и сложном избору. у. Разјасњавајмо онима, који требају разјасњењаја. Скинимо образину удворицама, којих се сладке р речи с дели несаглашавају и који само кукоЉ међ пшеницу сеју. Бог нека благослови наше дело и некаква допусти, да из њега нашој домовини боља будућност процвати! Чинимо дакле сваки дужност своју!

ИНТЕРПЕЛАЦИЈЕ

КОЈЕ ЈЕ УПРАВИО ДР. СВЕТ. МИЛЕТИЋ 12. (. (31.) МАРТА НА Г. КР. УГ. МИНИСТРА ПРАВОСУЂУЂА.

I.

С погледом на то: да је одпре пресвским заточницима у Вацу било допуштено сваки дацан по један сат по вароши прохађати се, што је з за очување здравља необходно нужно; да је пак тго у новембру меседу год. 1870. поводом затвораа интерпеланта на неосновану денунцијацију злоупотребе забрањено; да и само основано закрађење в прохађања појединоме неможе оправдати обште закрађење онима, који нису томе повода дали; с погледом на то: да је и сама абсолутна влада у привизорији преским преступницима и по два сата слободног излазка и прохађања дала;

даље с погледом на то: да је купапање у лето за здравље необходно нужно; да се папак преским заточницима недопушта лети у другом м купалишту купати се, него у оном, што је за простата злочинца опредељено, што се не слаже са природодом и значајем преског и политичног затвора; с стављам на г. министра комуникације сљедећу

Интерпелацију.

1. Јели вољно, преским заточницима на повратити слободу, да преко дана најмање по једедан сат по месту проходати се могу?

2. Јели вољно допустити им, да се ле лети у Дунаву на произвољном месту, наиме у м месном варошком купалишту купати могу?

II.

Пошто је у земаљској тавници у ВаВацу морталитет необично велик, тако, да се, особибито с пролећа скоро сваки дан по један, често по по два и три мртваца сарањују;

пошто се то такође и какође јела, о особито начину кувања истог на пари приписује,је, тако, да млоги робови волу суву кору леба јестисти, него од јела окусити, наводећи, да се после тога па побољавају;

пошто је глас, да се тешки робови доприносе, можда због оскудице места у неким подземним и нездравим локалитетима држе, те се и томе већи морталитет приписује, стављам у интересу хуманитета на кр. ук. министра

Интерпелацију.

Јели му познато, да је морталитет у зем. тавници у Вацу, необично велик, шта је томе узрок, и јели г. министар вољан, настојати, да се ти узроци не одклоне.

III.

С погледом на то: да пресци и у обште политични затвор неможе имати природу и цел простога затвора, и да се не слаже са сувременим појмовима о преским преступима, да каштига осуђеноме више што, од личне слободе одузме;

с погледом на то: да је затвор у Вацу зајиста са већим теретима скопчан, него самим одузимањем личне слободе, да је иначе слободна посета породици и познаницима већим трошковима и тегобама пута отештан, тим више, што је Вац место с пута и с неруке;

с погледом на то, да се таким фактичним искључењем од саобраштаја и од средстава за даље образовање каштига пооштрава на начин у закону непровиђен, ни умишљен;

с погледом на то: да изгледа, као да би Вац и за то био за пресци и политични затвор одређен, што је у земљи познато, да су у њему прости злочинци, те да се тако на затвореног у јавном мишлењу навали љага, која на простом злочину лежи;

с погледом на то: да је пресци затвор у Вацу преко пута од земаљске тавнице за просте злочинце, да под истом управом и стражом стоји, чим је успоређивање тога затвора са простим очевидније; с погледом на то, да у простој тавници има обично 600—700 робова, код који је морталитет здраво јак, и с чега је опасност за здравље пресци и политични заточеника тим већа, што се обично робови за разне радње у преском затвору употребљују, те се чрез то и иначе свака редња болести најлакше комуниковати може;

с погледом на то: да је исти затвор у удаљеном месту вароши, и да се онде и онако скупо јело још скупље и неукусније добива, јер је у близини само једна мала крчма; с погледом на то да се најмљени затвор несаразмерно скупо плаћа, да собе и зидови влажни, тим више, што су од лаког материјала; да је дакле здравље заточеника и са стране суседства, и са стране јела, и са стране стана изложена опасности, која не може лежати у намери закона, или владе;

с погледом на последку на то, да је најмовина стана на измаку, да се дакле без материјалне штете што скорије промена учинити може, стављам на г. министра правосуђа сљедећу

Интерпелацију.

Је ли вољан пресци затвор из Вацa у Пешту, или другу по комуникацију, и лични саобраштај заточеника удеснију варош преместити. свакако пак постојећи стан са другим здравијим заменити?

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

КОЈУ ЈЕ УПРАВИО ДР. СВЕТ. МИЛЕТИЋ 12. (31.) МАРТА НА Г. КР. УГ. МИНИСТРА КОМУНИКАЦИЈЕ.

Пошто је питање Кикиндско-Панчевачке жељезнице до те стадије дошло, да ће се кр. уг. влада можда још у међувремену до идућег зем. сабора са дотичним предузимачким друштвом на име са друштвом државне жељезнице упустити у концертацију, којом ће пругом та жељезница између Кикинде, Бечкерека и Панчева ићи;

пошто је општина меленачка дознала, да је намера дотичног друштва та, да пруга између Кикинде и Бечкерека иде тако званом „ваздушном“ линијом, и по томе преко контракуални села: Новог села (са 624 душе) и Топоље (са 728 душа) поред Торде (са 3858 душа) и преко С. Михаља (са 903 душе), од Меленаца читаву миљу на далеко;

пошто се пак при грађењу жељезнице није једино краткоћа пруге него су и народно-економни, и трговински одношаји меродавни и пошто је с те стране пробитачније да пруга иде поред Башахида и Меленаца, који последњи имају 9156 душа, а са околином Елемиром, Куманом и Тарашом 20.277 душа, и на 63.232 јутра производе 811.400 мерова, или 662.205 центи разне ране, а са даљом околином Турским Бечејом и Врањевом (34.700 душа) производи на 115.267 јутара 1,247.400 мерова разне ране; тако да би приход транспорта на тој само 1600 хвати дужој пруги далеко надмашао диференцију камате од трошка на ту линију око 200.000 фор. износеће;

Пошто су Меленци варошица, средиште срезке власти, и место лековитог купатила, и пошто је то место готово жртве на ту цел поднети, нудећи безплатно земљиште за пругу, колодвор, и зданија за пециво цигље и црепа, и 3000 раденика у помоћ чему би и Башахид притекао.

пошто дакле све околности за то говоре, да је целисходније по речену пругу вући поред Башахида и Меленаца, свакако пак целисходније од горенамењене линије; то стављам на г. министра комуникације сљедећу

Интерпелацију.

Да ли је учинило, и ако није, да ли је вољно учинити кораке за извођење стања ствари, и наведени података, и да ли ће према томе настојати, да се жељезничка пруга Кикиндско-Бечкеречка повуче поред Башахида и Меленаца?

ТРОЈЕДНА КРАЉЕВИНА.

Бечки централистички орган „Дајче Цајтунг“ као и остали листови те странке потпомажу свом снагом деакову странку и владу у Угарској и овако цртају стање троједнице:

„Анормално стање троједнице ближи се по свој прилици своме крају. Земља, која петнајест месеци не имаде никаква уставна живота, сад је опет позвана да себи заступништво изабере, које се има састати 3. (15. јуна.

У коме ће смислу испасти вотум бирача, тешко је пресудити(?) Али се признати мора, *да влада није ни једно средство које јој фактична власт у руке ставља, пропустила употребити, да победу себи осигура.* Средишни изборни одбори у појединим жупанијама и варошима већ су наименовани и састављени су кроз и кроз из најжешћи приврженика владини. (Не значи ли то, да је *влада* против народа? У.) И кандидати владини већ су постављени, и то *сами чиновници* (дакле где је народ?! У.) што је колико у интересу саме странке (!) толико и по *земаљску управу, врло штетно.*

Опозиција ради мирно, али у толико живахније и успешније. Њени кандидати остаће с малим изузетком исти, који су били и у прошлом „тродневном сабору. Расположај досада није опозицији неповољан.

Опозицији је добро дошла изјава грофа Лацике Пејачевића, којом је изјавио своје иступање из *владине* странке. Ова околност, ма да Пејачевић ни за једну странку не ради, ослободила је опозицију од великог и снажног противника, који је у једном великом делу Славоније, био *једини присталица* владин од неког уплива.

Уз сва остала агитациона сретства владина, треба још урачунати и ону меру, што је на лично захтевање намесника банске части, Вакановића, од *стране угарског министарства јавног саобраћаја* (комуникације) *изаслана комисија једна, да пропутује целу троједницу, те да* (бајаги) *проучава земљиште за будуће какве жељезнице, канале и друмове.*“

Тако тај лист; и то такође показује да је мађарска влада она странка, која се с народом српско-хрватским бори за своје интересе, а да осим чиновника неки нема влада у земљи самој никаква наслона. Чиновници у Срему и осталој троједнници нека се према овоме равнају.

(В.) НОВИ САД 3. априла. *(Главна скупштина општинства варошког у Новоме Саду.)* Ма да је већ ново представништво варошко изабрано, ипак још није могло до сад своје делање наступити, јер није изишао рок рекламацијама и апелацијама на ревизиони одбор; а да и међу тим не би варошке ствари уштрба трпиле, то је у суботу 1. априла држана још једна, и по свој прилици последња главна скупштина старог представништва варошког, из које ћемо неке важније ствари овде напоменути.

Пошто су некоји земаљски закони, међу њима и закон о занатима обнародовани, буде прочитана једна представка општинства вароши Великог Варада на сабор, у којој моли, да се судски депозити не полажу у порезно званије, него уз довољну сигурност у какав новчани завод да се на приплод даду, и решено је исту представку потпомоћи. Исто је тако решено потпомоћи представку Бихарске жупаније, у којој моли, да се укину вирилни гласови.

Прочитан буде допис вароши Пеште, у коме јавља, да јој је жао, што не може потпомоћи представку ове вароши у погледу иступа, који су од стране вел. жупана новосадског чињени приликом повратка дра Милетића из вачке тамнице; и у том допису општинство вароши Пеште каже, да у поступку вел. жупана не види повреде уставне грађанске слободе, него наредбе, које су на то ишле, да се закону поштовање поврати. На ово је решено једногласно, достојно одбити то извртање ствари, и општинству вароши Пеште одговорити, да варош ова сажалева, што они у тој ствари не виде оно, што треба да виде, него траже нешто са свим друго; уједно ће се у том допису позвати на земаљски сабор, који је нашао за нужно наложити министру да се поведе истрага у тој ствари; а варош Пешта тек тако олако, и не познавајући право стање ствари, на преки начин осуђује поступак једне муниципије, која је устала у обрану погажених права својих.

Поднесени су скупштини извештаји о успеху лицитације за издавање под закуп грађарских и дунђерских места, и за издавање земље код дрварских места и „четир крајцаре“ насипа, и скупштина је одобрила ове последње лицитације, а за издавање грађарских и дунђерских места наредила је нову лицитацију.

На молбу некојих становника из треће и четврте четврти одобрила је скупштина по предлогу магистрата, да могу краве пуштати на пашу у стари врбак дотле док се паша за краве не би у неколико од воде оцедила, али то да је слободно само онима, који су платили за пашњак.

Кућа, у којој реалка варошка смештена, узета је под кирију на даље 3 године за 1000 фор. годишње.

На молбу римокатоличког учитеља на основним школама, Јосифа Хенгла, решено је, да се исти стави у мир са целом платом, коју је имао 1848. године, пошто већ 43 године учитељује.

У погледу осветљења вароши с газом учињени су већ с више страна вароши понуде, и ова је скупштина изаслала један одбор који ће се с дотичним подузимачима упустити у преговоре и старати се да што скорије ту ствар потпуно изведе.

у цркви (осим где то другчије бива, као код цивилни бракова“); црква је освећено место, које закони земаљски заштићавају, црква је пак персонификација религије, дакле — нападај на религију. Верујте они би тако деривирали, и ви би морали у тавницу за то што вам је писмоноша ово писмо донео. Можда би још и он морао, у тавницу ићи и све поште, преко којих је писмо путовало, јер мене неће моћи доченати; ја сам у даљини добро „склоњен!“ Вас би пак та коб задесила, јер живите у земљи, у којој устав личну слободу брани, и у којој веје чист демократиски дух, као што се можете уверити и из пештански листова, који сви тако верно бележе сваку новост која по политичан и друштвени развитак народа важности има, као: да су пре неколико дана доведени у Будим краљеви коњи, све особито лепа и одабрана кљусад, — усуђујем се с нужним високопоштовањем споменути!

Јадно новинарство, изразу јавног мнења једног народа кад си тако морално пало, да култивираш у народу монархизам на тако гадан и недостојан начин на срамоту науке и деветнајстог века!!

Енглези се за цело немогу подичити с републиканским тежњама. Они су најмонархичнији народ што га има на свету, ал у њиховим листовима нећете наћи тог деморализујућег улизивања владајућој породици. Они поштују краљицу, јер образован човек поштује сваког, ко не проигра претензије на поштовање других, хрђавим делима. Али Енглез не прави идол од владаочеве породице да му клања већ толико, да је гнусно ю гледати. То није лојалност више, то је пузање, пододлост. А та црта данас стоји као најзначајнија у п политичном животу Мађара, а огледа се у држању су сабора, интелигенције и новинарства.

Ја вам нећу говорити о томе, како то то новинарство за скупе новце трактира своје претретплатнике, јадан народ, са таким ситницама, које је иду само за тим, да затупљују и угушују здравјаву свест у народу, и колико има, а о животним м потребама нема у њима никад ни речи. Јавно мненење у Угарској репрезентовано мађарским новинарарством и на немачком језику, није учинило ништа за за јадан Банат и Бачку. Дал не лежи узрок томе у у неколико што су ти крајеви — *наши?*

Ја незнам, али о томе нећу даље нини говорити. Хтео сам само да вас наведем да сравните српско новиварство са мађарским, српски саборор са мађарским и српску интелигенцију са њихововом, па разлику тражите и сами. *Наше* познајете м мислим довољно, пак ће те видити каква је грдодна разлика у духу једне и друге стране, измериће ie те, каква је разлика између ступња здраве полититичне свести у нас и — Мађара. А кад сазнатете резултат, уверен сам да ће те с презрењем погогледати на онога, ко наш народ у том погледу стављања из под мађарскога, и да ће те се поносити, ш што сте — Српкиња!

Ал пазите на себе врло јако, јер и и изненада можете на ићи на каквог.... Ђакона!

У Туђини ваш **Ненад.**

Исто је тако изаслан под председништвом градоначелника један одбор, који ће се постарати да нађе зајам од 200.000 фор. што га варош намерава подићи ради зидања варошке куће и суднице.

Пошто се још некоји предмети од мање важности обавише и буде изабран одбор за оверовљење записника, закључи градоначелник ову по свој прилици последњу скупштину старог уставног представништва.

НОВИ САД 4. априла. Овамо је стигао гласовити вештак на виолончелу г. **Фери Клецер** професор, дворски вештак и витез различитих ордена и наумио је да даје у новој позоришној дворзни *два концерта* уз суделовање наше позоришне дружине. Г. Ф. Клецер обишао је целу Европу и Америку дајући концерте и свугде је знао својом вештачком свирком извојевати и задобити признања. Ми се надамо да ће наш свет похитати да прибави себи лепога уживања. Програм за први концерат је овај: 1. „Фантазија о теми“, од Шуберта. Свираће г. Фери Клецер. 2. Мелодрам: „Женско срце“, песма од Сафира, музика од Проха, говориће г. В. Клецерова. 3. а) „Руска Романца“, од Глинке; б) „Словенска игра,“ од Ф. Клецера, свираће Ф. Клецер. 4. „20. 30. 40.“ Смешан призор, од Кастелија, говориће г. В. Клецерова. 5, а) „Арија“ из шестнаестога века, од Перголеза; б) „Серенада“ (славна) од Хајдна; в) Војнички Алегро“, од Сервеса, свираће г. Ф. Клецер. — Пре тога приказиваће позоришна дружина „**Лек од пуница**“.

— Равнања ради јављамо онима, који мисле да ће услед конгрегације спречени бити, ићи на конференцију у Бечкерек, да могу и после конгрегације отићи на конференцију, пошто ће иста више дана трајати.

— Изишао је из штампе нови *„закон о занатима,“* на српски преведен и растумачен, и може се добити по 20 нов. у српској народној задружној штампарији у Новоме Саду. Ова је књижица нужна сваком трговцу и занатлији, почем ће се од сад сви трговачки занатлијски одношаји по овоме новом закону уређивати, те је с тога свакоме нужно да га знаде и свагда поред себе има.

ТЕЛЕГРАМИ УРЕДН. „ЗАСТАВЕ“.

Сента 1. априла. Чоканска српска општина закључила протест против сабора ad hoc и министарству представку.

Темишград 1. априла. Фабричка општина, на предлог председника Јоце Бранковане закључила у скупштини једногласно српском нар. позоришту, три године що 50 фор. припомоћ давати — даље од министарства потврђење саборски закључења искати, и протестовала против сабора ad hoc. (Дакле свега 140 општина. У.)

Огулин 1. априла. Плашка конзисторија поднела данас генерал-команди представку, да се Мијук и Мандић пусте на слободну ногу.

Пешта 3. априла. Прекјуче одговорио Лоњаји, данас Керкапољија на Милетићеве интерпелације о лоњском пољу и лимито соли. Милетић репликовао данас обојици.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

ЗАКОН О ЗАНАТИМА

изишао је из штампе и може се добити *у српској народној задружној штампарији* у Новоме Саду.

Ова је књига нужна сваком трговцу и занатлији да је свагда поред себе има, јер по овом ће се закону од сад управљати сви трговачки и занатлијски одношаји у целој Угарској и Тројединци. Српским трговцима и занатлијама ће у толико више добро доћи ова књига, што је јевтинија од свију мађарских и немачких издања овога закона, а осим тога су у њој неке ствари растумачене, што се такође ни у једноме другом издању не може наћи.

ЦЕНА је књизи **20** нов. а. вр.

На десет књига даје се једна на дар или новци за њу.

Књиге се дају само за готове новце или за плату у наточ (per Nachnahme.)

Наручбине нека се шаљу на потписану штампарију.

У Новоме Саду, 1. априла 1872.

Срп. нар. задружна штампарија.

ОПОМЕНА.

Христина Бикар удата Коларовић лукавим представљањем разним лагаријама и злобним измишљотинама у најтежим тренутцима моје дуге болести збунила ме је и од мене измамила тако расположење мога имања на случај моје смрти, по ком би не само моје једино дете искључено, него би и ја кад би оздравио поред имања у вредности до 40.000 форинти просијак бити морао; она је у злој намери употребила моју болест моје незнање о замашају измамљене наредбе да тим незаконитим путем до мога имања дође. У овом гадном подузећу подмогао је њен син Никола у истој намери и с' истим средствима, који је већи део мога имања био себи наменуо. Кад сам помоћи божијом оздравио, и обавештен би шта се све за времена моје болести учинило, позовем поменуте особе, да ми измамљено поврате, и ови не само да то не учине, већ подузеше код овдашњег суда кораке с' којим би што пре до мога од мене отетога имања дошли, онда предам овдашњем кр. суду криминалну тужбу против ови отимача и учињеног злочинства и суд таку истрагу и одреди. Зато опомињем овде овим свакога да се чува ови злочинаца и од њи не купу ма коју чест мога имања.

У изтрази овог злочинства канда ће и две ново наименоване особе који један као саветник и напавач (Intellektueler Urheben) уплетени бити.

Ову опоменуо ширег круга ради дао сам штампати и у „Pester Lojdu.“

У Сомбору 4. априла 1872. **Јустин Бикар.**
somборски грађанин.

РЕД ПЛОВИДБЕ

ПУТНИЧКИХ ПАРОБРОДА

од 20. марта 1872. године почевши.

Из **Новог Сада у Пешту** сваки дан после ½ на 11 сахата пре подне.

Из **Новога Сада у Земун и Београд**: понедељником, вторником, петком после 7 сахата у јутру.

Из **Новога Сада у Земун, Београд и Оршаву**: средом и суботом после 2 сата у јутру.

Пртљаг прима се најкасније по сахата пред уречени долазак лађе.

Роба и новчани пакети примају се сваки дан од 8 до 12 сахата пре подне и од 2—6 сахата после подне, изузимајући недељне и празничне дане.

У Новом Саду 4. марта 1872.

Агенција
I. ц. кр. плов. дунавског паробродског друштва.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Пешта 2. априла. Данас пе беше никаква промета са раном. Цене осташе непромењене.

Бележимо ове цене.

Узанц-пшеница за пролеће 7 ф. 5 н. 7 ф. 10. април мај. 6 ф. 72½ н. 6 75 н.

Узанц-раж 78 за пролеће 3 60 н.

Узанц-кукуруз за мај јуни 3 ф. 95. н. 3 97½ н.

Узанц-зоб за пролеће 1 ф. 88 н.

КУРЗ ОД 3. АПРИЛА.

Сребро — — — — — — — — — — — —	108 15
Дукати — — — — — — — — — — — —	5.30

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на фискалско место код епархијске управе горњо-карловачке, с којим је скопчана дужност, означена у чл. XXXIV. „уређења епархија,“ са годишњом платом од 300 ф. а. вр.

Конкуренти нека поднесу своје инструиране молбениде председништву епархијске управе горњо-карловачке за један месец дана, рачунајући од дана првога уврсћења овога стечаја у новинама.

Из седнице епархијске скупштине горњо-карловачке, држане у Плашком 28. и сљед. октобра 1871.

Лукијан Николајевић,
2—3 епископ горњо-карловачки.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на бележничко место код епархиске управе горњо-карловачке, с којим је скопчана дужност означена у чл. XXXIV. „уређења епархија“ са годишњом платом од 600. ф. а. вр.

Конкуренти нека поднесу своје инструиране молбенице председништву епархиске управе горњо-карловачке за један месец дана, рачунајући од дана првог уврсћења овога стечаја у новинама.

Из седнице епархиске скупштине горњо-карловачке, држана у Плашком 28. и сљед. октобра 1871.

Лукијан Николајевић,
2—3 епископ горњо-карловачки.

Бр. 115. **СТЕЧАЈ.**

У обштини гргуревачкој у срезу ирижком упразњено је место српског учитеља, са којим је званањем скопчана плата од 360 ф. у готовом новцу, 8 хвати дрва од којих се и школа грејати има (са слободним станом, састојећим се из 2 собе патосане, са кујном и коморицом као и подрумом и таваном авлијом башћом.

Који желе ово место получити, имају се лично са својим сведочбама до половине априла о. г. по нашем календару код председништва црквене обштине у Гргуревци пријавити.

Ово место могу само они получити, који су приправничку школу свршили.

У Гргуревци 3 априла 1872.

Св. Лазаревић, перовођа — **Стеван Стефановић,** председ. црк. обштине.
3—3

Учмалу снагу и човечје тајне болести,

застареле или од скора,

по хомеопатском методу лечи др, Л. Ернст у Пешти, Göttergasse № 6., 2. Stock, Thür № 15., од 2—6 сахата после подне. (6—12)

Те се болести често лакомишљено лече јодом и живом, и болесник се за тренутак излечи. Али они, који се на тај начин излече, буду на брзо од потрагушаболести нападнути, тако, да у најпозније године до зла бога пате због таког лакомишљеног лечења. Хомеопатско лечење предупређује таке опасности, јер оно, као што је познато, не само да лечи најзастарелије болести, него имаде и тако благотворан уплив, да се не треба бојати злих следи. Дијета је проста и врло се лако издржи. — На писмена питања одмах се одговара.

ГВОЗДЕНО ПОКУЋАНСТВО И „ШПАРХЕРТИ“.

Фабрика браће

М. Ј. ЗОМБОЛИ

у Сегедину,

има на продају најелегантније гвоздено покућанство, што га сама прави. у најфинијем фасону, са трајашном позлатом и лаковањем, као и „шпархерте“ у величини од сваке руке и трајашне, и продаје их за 10% јевтиније, него пештанске и бечке фабрике. 758—5—8.

СТОВАРИШТЕ ЈЕ: **KÁRÁSZ-GASSE.**

Подписани дајем „чарду“ на једну и на више година под аренду.

787—1—3 **ЈЕФТА ЗРНИЋ.**

Зубни лекар Кон

ИЗ БЕЧА,

дошао је у Нови Сад, и лечи ће од овога дана зубобољу и друге болести у устима.

Гостиона код Јелисавете бр. 22. (3—6)

РАСПРОДАЈА! ЈЕФТИНО!!

КОД „ЗЛАТНЕ ЗВЕЗДЕ“

у В. Бечкереку,

разпродаје се с обаљеним ценама, јефтино: платна, чоје, свиле, помодни штофова мушки и женски, огртача, марама, батиста, жаконата и свакé врстé курент робе.

Купци од 50 фор. добијају једну лепу вунену хаљину безплатно. 794—4—6

БАНКАРСКИ И МЕЊАРСКИ ЗАВОД.

Д. КОДА

У НОВОМЕ САДУ,

препоручује се за **куповање и продавање:**

СВАКОВРСНИХ ДРЖАВНИХ ПАПИРА,

НАШИХ и СТРАНИХ ЛОЗОВА,

ЗЛАТНОГ и СРЕБРНОГ НОВЦА,

као и за извршење

КОМИСИОНИХ НАЛОГА

И ЗА ИПКАСОВАЊЕ ДОСПЕЛИХ ПОТРАЖИВАЊА и ОДРЕЗАКА (COUPONS).

Осим тога обратиће банкарски и мењарски завод Д. Кода **особиту пажњу на**

ПРОДАВАЊЕ ЛОЗОВА НА ОБРОКЕ.

Овај тако згодан начин за набављање оригиналних лозова на оброке, што је у новије доба уведен, нашао је признања на све стране и надалеко се распростро, по што олакшава свакоме, да може што себи уштедити на овај начин, а да може и срећу своју основати случајем, што се у том послу тако често догађа.

Ова нада као и та пријатна околност, да се може доћи до лепе главнице плаћањем на мале оброке, побуђује штедњу, те се тако олако набавља лоз, који би на једанпут тешко било набавити.

Налози се извршују неотложно. 2—3

Прегледање лозова да ли су извучени или не, **извршује се бадава.**

Оглас.

Трстанско обезбеђујуће друштво:

„АЦИЈЕНДА АССИКУРАТРИЧЕ“,

које је најстарије таково друштво у целој аустро-угарској царевини, и које са огромним резервним фондом располаже, подиже сада српске агенције по свима нашим крајевима, па уједно и све послове у тим крајевимм на српском језику води.

Дотле, док се у нас таково једно велико друштво не подигне, најбоље се може између свију постојећик друштава — ово препоручити; које не само да је са од ½ па до 15% од свију других аустро-угарских друштава јевтиније; већ и својој дужности при плаћању без којекаквих парница одговара. Дотични пак агенти као Срби опће довољно јамство за наш народ, да неће преварама тако изложен бити као код других друштава. А друго: ни једно друштво није у стању са толико ризике радити, пак и опет се одржати, као ово, јер је свима Ацијенда пут показала. —

Гореречено друштво, само је од прошле године штету, од више стотина хиљада форината, — без икакве распре — изплатило, које могу и браћа Сентомашани, Молци, земунска црква, Сентђурђци, и т. д. посведочити.

Осигурати се може: У Молу код гг. Тодора Коњовића, у Петровом-Селу код Уроша Михајловића, у Стапару код Симе Буњевца, у Брестовцу код Д. Поповића, и готово у сваком месту находе се агенције, гди пак још агенције нема, тамо ће скорим основане бити.

У Брестовцу месеца марта 1872. **ПЕТАР ПОПОВИЋ.**

МЕНИЧНА РАДЊА

БЕЧКЕ КОМИСИЈОНЕ БАНКЕ.

Kohlmarkt 4.

издаје

ЧАСТИЦЕ

на сљедеће обележене групе срећака, и ове групе већ су из тога разлога препоручителне, почем је сваком поседнику такове частице могуће, све главне и споредне „трефере“ начинити и осим тога износ камате од

30 ФРАНАКА (12 У СРЕБРУ) И 10 ФОР. У БАНКАМА УЖИВАТИ.

ГРУПА А. (ГОДИШЊЕ 16 ПУТА ИГРА).

Месечна уплата по 10 ф. — По исплати последње рате добија сваки учесник сљедеће 4 срећке:

1 5проц. 1860-ту 100 фор. државна срећка.
Главни трефер 300.000 фер. са премијом повратног купа вучене серије 400 фор.

1. 3проц. цар. турске 400 франка државна срећка.
Главни трефер 600.000 фран! 300.000 фор. у злату.

1. херцег-браукшвајгске 20 талира срећке.
Главни трефер 80.000 тал. без икакве одбитке.

1. инсбрукшке (тилорске) срећке.
Главни трефер 30.000 фор.

ГРУПА Б. (ГОДИШЊЕ 13 ПУТА ИГРА.

Месечна уплата 6 фор. — По исплати последње рате добија учесник сљедеће 3 срећке:

1. 3проц. царско турска 400 фран. државну срећку.
Главни трефер 600.000, 300 000 фран. у злату.

1. херцег-брауншвајгски 20 талира срећка.
Главни трефер 80.000 тал. без одбитке.

1. срећка Саксен-Мајнинген.
Главни трефер 45.000, 15.000 југонем. вр.

НАЛОЗИ СА СТРАНЕ тачно ће се испуњавати. Листе, где је назначено кад која срећка игра, шаљу се бесплатно. 7—30

Властник, издаватељ и одговоран уредник др. Свет. Милетић.

Српска народна задружна штампарија.